גליון מספר 289

נשא הלכתי שבועי

מאת **הרב ברוך יעקובוביץ**

להצטרפות לקבוצת ה'נושא שבועי' (קבוצה שקטה) -
שלחו הודעה למספר: 058-497-0774

מפעל שולחן ערוך המבואר
העת לישראל
מכון למחקר תורני

בחירות בארץ הקודש

- במשנת נשיא דורנו -

"'אורח חיים' פירושו כמשמעו: זהו אורח החיים המורה את דרך החיים היום יומיים . . .
אי אפשר שהאדם לא יתעסק בכל יום ב'שויתי ה' לנגדי תמיד', באמירת 'מודה אני לפניך',
בתפילת שמו"ע, ק"ש וברכות ק"ש, דברים הקשורים עם דינים רבים".

(התוועדויות תשמ"ג עמ' 1282)

למי נותנים את הקול?

השאלות שמעסיקות את כולנו לאור הוראותיו של נשיא דורנו

1 לא רוצה להצביע?

האם הרבי מאפשר ליהודי להישאר בבית ביום הבחירות?

2 מי באמת הכי חרדי?

האם זהות המועמדים קובעת, או דווקא עמדותיהם ומעשיהם?

3 הבטחות לחוד ומעשים לחוד?

האם מפלגה שפעלה בניגוד להוראות הרבי יכולה לזכות מחדש באמון?

4 אסור להצביע להם!

מה בדיוק אומר הרבי על מפלגות המנהלות משא ומתן למסירת שטחים מארץ ישראל?

5 להצביע כדי למחות?

מה דעת הרבי על קול שעלול לרדת לטמיון?

6 להצביע — חובה; להיכנס לקואליציה — אסור?!

כיצד שני הדברים מתיישבים במשנת הרבי?

7 להתאחד — אבל לא באמת?

מדוע הרבי דורש חזית דתית מאוחדת, אך מתנגד למיזוג המפלגות?

8 לא הצבעת? אולי עזרת ליריבים שלך!

כיצד הימנעות מהצבעה עשויה לחזק את המפלגות שאתה מתנגד להן?

9 חב"ד ופוליטיקה — הילכו שתיהן יחדיו?

כיצד חובת ההצבעה מתיישבת עם דרכה העל-מפלגתית של חב"ד?

10 כשבחירות הופכות למלחמת אחים?

איזו עצה מעשית ומפתיעה מציע הרבי כדי להשיב את האחדות?

התשובות — מתוך אגרותיו, שיחותיו והוראותיו של הרבי, לצד עניינים ובירורים בענייני הבחירות.

פרק א • ההוראות הראשונות על הבחירות בארץ הקודש

1. מתי ניתנה ההוראה הראשונה להשתתף בבחירות בארץ הקודש? והאם הדבר הוזכר גם בבחירות הבאות?

לקראת הבחירות לכנסת הראשונה בשנת תש״ט השיב כ״ק אדמו״ר מוהריי״צ לשאלה בדבר ההשתתפות בבחירות. להלן מספר קטעים מן האיגרת:

במענה על כתבו מי״ז לחודש מרחשוון, ששואל על אודות ההשתתפות בעניין הבחירות להממשלה בארץ-ישראל, בוודאי חובה על כל אחד ואחד שראוי לבחור לא יוותר על זכותו זה.

ועם מי להשתתף - צריכים להשתדל להשתתף עם חבורת היראים יותר .. אבל לא עם אלה אשר כל עניינם הוא לעשות מחלוקת ופירוד לבבות ודוגלים בשם התורה והיראה.

(אג״ק כ״ק אדמו״ר מוהריי״ץ נ״ע, ח״י ע׳ לב).

במכתבים מאוחרים יותר, בהקשר לבחירות השלישיות בשנת תשט״ו, הרבי שב וציטט את ההוראה הזו של הרבי הריי״ץ, מתוך הדגשה שלפלא השאלה שהרי ישנה הוראה ברורה מהרבי הריי״ץ.

(ראה אג״ק חי״א אגרת ג׳תרסז ואגרת ג׳תרמב)

פרק ב • חובת ההשתתפות בבחירות

2. האם ההצבעה היא רשות בלבד, או חובה?

במ"ש הנ"ל בענין ההשתתפות בהבחירות, הנה אנו אין לנו אלא דברי נשיאנו, היינו כ"ק מו"ח אדמו"ר אשר גם עתה עומד במקום ומשמש וגם כאן, ולהבחירות לכנסת הראשונה צוה והשתדל שישתתפו בהם, שמזה מובן שלא רק שמותר הדבר, אלא שמחוייבים בזה.

(אגרות קודש חי"א אגרת ג'תקנט)

3. האם מי שאינו מצביע יכול לומר: "איני שותף לאחריות"?

וכבר ידוע פסק תוה"ק לעולם יראה עצמו שקול וכו' וכל העולם שקול, ובענין בחירות, הרי לפעמים ע"י קולות בוחרים מתי מספר יכולה להשפיע במשך הזמן שלא תתקבל איזה גזירה או גם לבטל מהגזירות הקיימות כבר, ומי הוא זה בימינו אלה היכול לומר 'אני את נפשי הצלתי', והצבור באה"ק ת"ו יהי לו אשר לו, ואם יגזרו גזירה מה לו ולענין זה, ובפרט כשבבת אחת עם זה הרי משלם הוא מסים לכל המשרדים שזהו סיוע ובאופן ישר להענינים, לקח תעודה שלהם וגם הוא עצמו הרי כשכותב מכתבים בודאי יודע שמה שמשלם בעד הבולים נכנס למשרד המסים וממעותיו נלקחים ג"כ לענינים השונים ומשונים.

(אגרות קודש חי"א אגרת ג'תרמב)

4. האם מותר להימנע מהצבעה מתוך התנגדות עקרונית למוסדות המדינה?

במספר איגרות משנת תשט"ו דן הרבי באריכות בטענות של שוללי ההצבעה. הוא מבדיל בין ההצבעה עצמה לבין כניסה לקואליציה שהרבי מביע התנגדות הלכתית לכניסה

אליה (כמבואר בשאלה הבאה), מעורר על כך שגם מי שנמנע מהצבעה משתמש בדרך כלל בשירותים ובמסמכים של המדינה כך שאינו יכול לטעון שאינו מקבל ומשתמש בהם במאומה, ומדגיש כי הימנעות מן הקלפי עלולה להגדיל את כוחן היחסי של רשימות הפועלות נגד ענייני התורה. עוד מבאר שאין סתירה בין מחאה עקרונית לבין השתתפות בבחירות, וכי אחריותו של יהודי אינה מצטמצמת לדאגה לעצמו בלבד.

(אגרות קודש חי"א אגרת ג'תשמא (**באריכות**), וכן אגרות ג'תקנט וג'תרעז)

5. מה ההבדל בין הצבעה לבין כניסה לקואליציה?

להשתתף בקאאליציע, בה בשעה שלדעתי אסור ע"פ תורה. ופשוט החילוק: בהשתתפות בבחירות, של זה שקבל תעודת זהות וכו' היינו שמכיר בהמשרדים - בהשתתפותו בהבחירות נותן תוספות כח בהמצב הדתי ואינו נושא אחריות בהחוקים והגזירות וכו', כי הרי בידו למחות בכל תוקף נגד פגיעה קלה בדת ישראל ואפילו מנהג וכו', משא"כ כשנכנס בקאאליציע הרי נושא באחריות - בהשתתפותו - בכל החוקים והגזירות וכו', ואין להאריך בדבר הפשוט.

(אגרות קודש חי"א אגרת ג'תרעז)

פרק ג • במי בוחרים?

6. כיצד הגדיר הרבי את הרשימה שבה יש לבחור?

במענה לשאלת רבים, אבקשם לפרסם דעתי ברורה אשר כל אחד ואחת מהחרדים מחוייב להשתתף בבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות, ולהצביע בעד הרשימה היותר חרדית, ולהשפיע גם על זולתו בזה, והמניעה מזה מגדילה בדרך ממילא כח רשימות המנגדים על השם תורתו ומצותי׳

(אגרות קודש חי״א אגרת ג׳תרסז)

הוראה זו חזרה ונשנתה במהלך השנים, ולדוגמא בשנת תשל"ז:

במענה לשאלת רבים איך להתנהג בקשר לבחירות ביום ג׳ הבעל״ט. דעתי כי יש להצביע בעד הרשימה הכי חרדית.

בטח יפרסמו זה באופן המתאים.

(מברק כ״ד אייר תשל״ז)

7. האם זה נכון שהרבי קישר את הבחירות לחוק 'מיהו יהודי'?

תשובה: אכן. הרבי התייחס לכך הן בבחירות של שנת תשל״ד והן בבחירות של שנת תשמ״א, וכדלהלן.

(א)

מענה לרבים

באשר יש מעבירים שמועות זרות אודות עמדת כ״ק אדמו״ר שליט״א לבחירות, הננו לפרסם בזה שנית המענה של כ״ק אדמו״ר שליט״א והיינו:

״במענה לשאלתם בקשר להבחירות לכנסת - מתאים לפסק דין ברור בתורתנו כל שיצביע בעד אלה שרשמו גוים

כיהודים ובעד חבריהם התקלה האיומה והקולר דכל הנרשמים תלוי בצוארו ואין להצביע אלא בעד החרדים לדבר השם זו הלכה. בברכה" (חתימת יד קדשו)

עמדת כ"ק אדמו"ר שליט"א הנ"ל היא סופית, ולא יחול בה שום שינוי.

מזכירות כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש".

(אגרות קודש חכ"ט ע' סב - תשל"ד)

(ב)

במענה לשאלתכם בקשר לבחירות לכנסת, יש להצביע בעד היותר חרדים לדבר ה'.

מתאים לפסק - דין ברור בתורתנו.

כל שיצביע בעד אלה שרשמו גוים כיהודים ובעד חבריהם, התקלה האיומה והקולר בכל הנרשמים תלוי בצווארו.

להצביע בעד החרדים לדבר השם.

בברכה

(מוצש"ק מברכים תמוז תשמ"א)

8. האם ההצבעה פירושה הזדהות עם כל עמדות הרשימה?

שאלוני איך עמדתי בענין הנ"ל מתאימה לעמדתי בהנוגע להבחירות באה"ק ת"ו, שגם בין המועמדים לבחירות היו כאלה שאם היו בארה"ב היו משתייכים לתנועת השמרנים או וכו'. ועניתי שהחילוק פשוט, שבהנוגע לבחירות - אין ההשתתפות של שומרי תומ"צ מכריזה שהם מכירים בהם כמו באי כח של תנועה דתית, משא"כ ההשתתפות בארגון "הרבנים" דניו-יורק ("ניו-יורק בארד אוו ראבייס") וארגון בתי הכנסיות ("סינאגאג קאונסיל אוו אמעריקא") שמודגש בשמם שהם ארגונים דתיים, ולכן איש החרדי

המשתתף בהם ביחד עם ראביי ריפורמי או שמרני או ב"כ טעמפל שלהם, הרי השתתפותו אומרת שגם זה "בית כנסת" וגם זה "רב" - בניגוד לפסק תורתנו, וכל' הרמב"ם, כמובא במכתבי, ופשוט.

(אגרות קודש חי"ג אגרת ד'שי)

פרק ד • אחדות בבחירות, בלי לטשטש הבדלים

9. מדוע ביקש הרבי 'חזית דתית מאוחדת'?

באיגרתו הארוכה לקראת הבחירות בתשכ"ה מונה הרבי כמה תועלות בהקמת חזית דתית טכנית: במקום שמפלגות דתיות ייאבקו על אותם מצביעים, הן יוכלו לפנות יחד לציבור רחב יותר; עודפי הקולות לא יתפזרו בין רשימות; תעמולה משותפת עשויה לקרב יהודים לענייני הדת; ובעיקר - ייחסכו השמצות ומחלוקות הפוגעות בכבוד התורה וביחס הציבור לענייני היהדות. הרבי דן גם בטענות שהועלו נגד הקמת החזית ומשיב עליהן (ראה במכתב באריכות). כל אלה נאמרו ביחס לחזית טכנית לקראת הבחירות, ולא למיזוג אידאולוגי קבוע.

> ובהקדמה אשר המדובר הוא על דבר הקמת חזית דתית טכנית, לקראת הבחירות לכנסת, ובהדגשת המלה טכנית כלומר שלאחרי הבחירות חוזר המצב ביחסי המפלגות כפי שהי' קודם הקמת החזית.
>
> ודעתי בזה ברורה ומוחלטת, אשר הקמת חזית דתית טכנית היא לא רק רצוי' כי אם גם מוכרחת לטובת המצב דתי ולטובת מצב היהדות האמתית באה"ק תבנה ותכונן במהרה בימינו על ידי משיח צדקנו - ברורה עד כדי כך שלפלא כל ספק בדבר - מנקודת מבט המצב הדתי וטובתו.
>
> (אגרות קודש חכ"ג אגרת ט"יח)

10. אם אחדות היא דבר טוב, מדוע לא להתאחד גם אחרי הבחירות?

> מה שכותב ששאיפתי היתה לחזית דתית מאוחדת לפחות לבחירות, הנה הדגשתי כ"פ שדעתי היא לא

כנ"ל אלא אך ורק לקראת הבחירות, כי כערך גודל התועלת בהקמת חזית דתית זו בהנוגע לבחירות - גדול ההיזק מבלאק לא טכני אלא של ההשקפות, כי לדאבוננו ולצערנו ראינו במוחש אשר במיזוג כזה תתאה גבר. וכשנדבר בנדון מיזוג ד' המפלגות - הי' חשש גדול וקרוב לודאי שתתאה הנ"ל יהי' פירושו תתאה שבתתאה, שהשקפותיהם היו גוברות במיזוג זה. ודי' הירידה בהשקפות של כל המפלגות בערך השקפותיהם לפני עשר שנים אפילו בערך עצמם.

(אגרות קודש חי"א אגרת ג'תרעז)

פרק ה • ליובאוויטש ופוליטיקה

11. כיצד אפשר לדרוש הצבעה, ובה בעת לשמור על על־מפלגתיות?

כידוע נזהרת ליובאוויטש ביותר מכל זיקה מפלגתית, באה"ק ת"ו כמו בשאר ארצות, ובהוראת כ"ק מו"ח ואביו - אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע מאז. ומובן אשר גם אני חיזקתי הוראה זו, אף שאין הדבר צריך חיזוק, כי הוא מיסודות שיטת ליובאוויטש בעבודת הכלל.

כבר הגדתי ברור שאין לי זמן להשתתף בפוליטיקה מאיזה מין שתהיה (ולא עוד אלא שלפי דעתי גם לאנ"ש אין זמן על זה. כי נמצאים אנו בדרא דעקבתא דמשיחא, וכל רגע יקר).

(מכתבי הרבי מט"ו טבת תשי"ד ומתשט"ז)

12. האם חב"ד יכולה להקים רשימה "בלתי מפלגתית" לכנסת?

לכתבו אודות ארגון רשימה בלתי מפלגתית לכנסת וכיוצא בזה, מטעמים מובנים מעולם לא עסקה-יסדה תנועת חב"ד בעניינים פוליטיים או מפלגתיים ולא יתכן שיהיה בזה שינוי עכשיו.

(היכל מנחם ח"א, עמ' קפב–קפג).

פרק ו • הוראות מיוחדות במערכות הבחירות

13. מה היה בבחירות של שנת תשמ״ט?!

במערכת הבחירות של תשמ״ט נמסרה הוראה מיוחדת לפעול לטובת אגודת ישראל (מטעמים מסוימים). הרבי הגדיר זאת כהוראה יוצאת מן הכלל לפעם זו בלבד; לאחר הבחירות נמסרה הוראה לחזור לדרכה העל־מפלגתית של חב״ד ולעבודת הפצת התורה והחסידות. לכן ודאי שאין ללמוד מאותה מערכת בחירות שחב״ד שינתה את שיטתה הכללית ביחס למפלגות.

כ״ק אדמו״ר שליט״א בקשני למסור לכב׳ שיכול לפרסם שישנה הוראה באופן יוצא מן הכלל בפעם זה מכ״ק אדמו״ר שליט״א לעשות תעמולה גדולה לטובת אגודת־ישראל ושרבני חב״ד ועסקני חב״ד וכו׳ וכו׳ זאל זיך אריין לייגן אין דעם אז וואס מער מענטשין [=ישקיעו עצמם בזה, שככל שיותר אנשים] יצביעו בעד ג׳.

(הודעת המזכירות ערב שבת חול המועד סוכות תשמ״ט)

14. כיצד ביקש הרבי לתקן את הפירוד שנוצר אחרי הבחירות?

מערכת הבחירות בארץ־ישראל התנהלה באופן של היפך האחדות לגמרי, כולל גם אצל יהודים שומרי תורה ומצוותיה בהידור, שביניהם גופא נוצר מצב של מחלוקת, ועד למעמד ומצב ש״נלחמו איש באחיו״, ויתירה מזה – ״חרב איש באחיו״, רחמנא ליצלן...

ואין להאריך בביאור שלילת עניין המחלוקת, להיותו דבר המובן ופשוט לכל, ומה גם שאין הכוונה לאמירת מוסר בעלמא, כי אם, למצוא עצה איך לתקן מצב זה, לבטל המחלוקת ולהביא למצב של אחדות, כדלקמן.

הרבי קרא למצוא נושא מסויים שמוסכם על כל הצדדים, ולקרוא לכל הצדדים – להתאסף יחדיו כדי לדון ולהתדבר בנושא זה שמוסכם על כולם (איך להביאו לידי פועל וכיוצא בזה),

ואז יראו ויווכחו כל הצדדים שקיימת אפשרות של התדברות בצורה אנושית ומכובדת (ללא צעקות, דפיקות על השולחן עד למריבות כו'), שיכולים להתיישב לשולחן אחד ולשתות תה...

פגישה כזו בוודאי תתרום לקירוב הלבבות בין כל הצדדים, שכל צד יוכל לשמוע ולהקשיב לדבריו של היושב בצידו השני של השולחן, ואולי אפילו לראות ולהכיר במעלתו!

ולאחרי זה – יוכלו לדון ולהתדבר גם בנושאים שיש בהם חילוקי דעות, נושאים השנויים במחלוקת, לנסות לגשר ביניהם, ולמצוא דרך שתהא מקובלת על כל הצדדים.

ובזה גופא – מן הקל אל הכבד, כלומר, לדון תחילה (לאחרי ההתדברות בנושא המוסכם על כולם) בנושאים שאינם מחולקים כל כך, ולעבור אחר כך לנושאים מסובכים יותר וכו'.

(התוועדויות תשמ"ט ח"א עמ' 358–355).

פרק ז • גם האווירה חשובה

15. מה כתב הרבי על האווירה בזמן מערכת בחירות?

בקשר לקלחת ותעמולת הבחירות, שדוקא אז מגביהים המחיצות הקיימות, ולא עוד אלא שבונים מחיצות חדשות, מפלגה ומפלגה וסגנונה, אבל כנראה הצד השוה בכולן, מפלגה מלשון פילוג ופיצול, והרי מזה צעד אחד וקטן - לפירוד ולמחלוקת.

(אגרות קודש ח"י"כ אגרת ז'תשכד).

16. האם אפשר ללמוד מהבחירות הוראה בעבודת ה'?

בהכנס כמה וכמה מאחינו בני ישראל לקלחת הבחירות, ומתאים לתורת הבעש"ט שמכל ענין שאיש מישראל רואה או שומע - עליו ללמוד מוסר השכל בעבודתו לקונו - יהי רצון שילמדו מכל שכן וקל וחומר מהבחירות: ומה בוחר שאינו אלא בשר ודם, אף על פי כן משתדל הנבחר (בכח) בלב ונפש למצוא חן בעיניו, וכל טרחה והתאמצות והן בגשם והן ברוח לא תקשה לו, ועד שלא יערב לו כל מאכל ושנתו תידד מעיניו ובלבד שיהי' נבחר בפועל, על אחת כמה וכמה בהנוגע להבוחר בעמו ישראל (-ובפרט שהוא) באהבה כמו שהי' בשעת מתן תורה, אינו דין שיתנהג באופן האמור וכהנה וכהנה - למצוא חן בעיני הבוחר ולהיות נבחר באמת, ועוד זאת, שבנוגע לבוחר בשר ודם הרי על הנבחר לגמול לבוחר [כמובן אם מקיימים ההבטחות שבשעת הבחירות אף בני ישראל בחזקת כשרים שפיהם ולבם שווה]. משא"כ בהנוגע להבוחר בעמו ישראל באהבה - שהוא הנותן והנבחר הוא המקבל, ומה שצריך הנבחר לתת לבוחר - לימוד התורה וקיום מצותי' - הרי גם זה לטובת הנבחר.

(אגרות קודש ח"י"כ אגרת ז'תרנט)

17. האם מותר להסתמך על שמועות בשם הרבי בדבר הצבעה מסוימת?

לכן באתי בזה עוד הפעם, ותקותי שהודעתי זו תספיק גם לימים יבואו, לכפול הכתוב לעיל, שלא תסמכו כלל על שמועות בעל פה, ומה שארצה להודיע, אבוא בכתב, ואין כל יפוי כח למי שהוא, לומר בשמי, שעל תושבי הכפר או על הועד וכו' לעשות באופן כזה או באופן אחר, מלבד - הוראות מפורשות הבאות בכתב, ובאתי אני על החתום, עליהן.

(אגרות קודש חכ"ד אגרת ט'סו. האיגרת עוסקת בבחירות לוועד כפר חב"ד)

המבצע חוזר!

כל מי שקונה את הספר

ביאורי השולחן

(במחיר הרגיל)

מקבל חוברת במתנה לבחירה!

ניתן להשיג בכפר חב"ד

חוברית חודשיות מודפסות מבית "הלכה ערוכה"

לפרטים: 058-4970774

חלק ב - עיונים ובירורים בענייני הבחירות

1. האם ההוראה לבחור ב"רשימה החרדית ביותר" מתייחסת לזהות המועמדים בלבד, או גם לעמדות המפלגה?

תשובה: יש המבקשים לדייק מכך שהרבי נוקט בלשון "הרשימה החרדית ביותר", ולא "המפלגה החרדית ביותר", שעיקר ההוראה הוא לבחור ברשימה שאנשיה חרדים במובן המקובל, ואין צורך לבחון את עמדותיה ומעשיה של המפלגה בעניינים אחרים.

אולם לכאורה קשה מאוד לקבל פירוש זה.

שהרי הרבי (הן בשנת תשל"ד, והן בשנת תשמ"א) מורה במפורש בעניין "מיהו יהודי" שאין להצביע לאלה שרשמו גויים כיהודים ולחבריהם, ומסיים שאין להצביע אלא לחרדים לדבר ה' - "זו הלכה". הרי שגם כאשר מדובר במפלגות המזוהות עם הציבור הדתי והחרדי, יש משמעות מכרעת לעמדותיהן ולמעשיהן בעניינים הנוגעים לתורה ולמצוות.

וכך גם בעניין שלמות הארץ: בדברי הרבי בחודש ניסן תש"נ נאמר במפורש שאסור לתמוך במפלגה המנהלת משא ומתן על מסירת שטחים מארץ הקודש, ואף נזכר איסור התמיכה במנהיגיה בעת בחירות.

נמצא שאין מקום לפרש שההגדרה "חרדית" מתייחסת רק לזהותם החברתית של המועמדים, בלי להתחשב בעמדותיהם בעניינים יסודיים של תורה ופיקוח נפש.

ואולי יש להוסיף בדרך אפשר, שהלשון "רשימה" מדגישה גם את הצורך לבחון את האנשים המרכיבים את הרשימה בפועל, ולא להסתפק בשמה ובמצעה הרשמי של המפלגה. הדבר נוגע במיוחד כאשר כמה מפלגות מתאחדות לרשימה אחת, אף שהן חלוקות ביניהן בעניינים עקרוניים.

אמנם אין זה אלא ביאור בדרך אפשר בלשון הרבי, אך מכל מקום ברור שאין לדייק ממנה שעמדותיה ומעשיה של המפלגה אינם נוגעים לעניין.

(אגרות קודש, חלק יא אגרת ג'תרסז; חלק כט עמ' סב; דברי הרבי מי"ז ניסן תש"נ)

2. האם מפלגה שפעלה בעבר בניגוד להוראות הרבי יכולה להיחשב ל"רשימה החרדית ביותר" בעקבות הבטחות חדשות?

כאשר מפלגה פעלה בעבר בניגוד להוראות מפורשות של הרבי בעניינים יסודיים, יש לבחון בזהירות אם אכן שינתה את דרכה, ואין די בהצהרות כלליות כדי לקבוע זאת. עם זאת, אין פירוש הדבר שמפלגה שנכשלה בעבר אינה יכולה לתקן את דרכה, אלא שיש לבחון את השינוי על פי מעשיה ולא על פי הבטחות בלבד.

ואין להוכיח אחרת מהמסופר על השר יוסף בורג, שהתאונן בפני הרבי על כך שחסידי חב"ד מפרשים את

ההוראה להצביע ל"רשימה החרדית ביותר" על אגודת ישראל או פא"י, ולא על מפלגתו — המפד"ל.

על כך השיב לו הרבי: **"ישתדל שעד הבחירות הבאות יוכלו החסידים לפרשה על מפלגתו"!**

אולם אין ללמוד מכאן שדי בהבטחות על שינוי הדרך. אדרבה, הרבי מדבר על כך שעד הבחירות הבאות תהיה המפלגה ראויה להגדרה זו, ולא על כך שדי בהבטחה שתנהג כראוי לאחר הבחירות.

(מקור הסיפור: ספר הצאצאים עמ' 283)

3. כאשר המצב הקיים חמור ביותר, האם יש מקום לטענה ש"כבר אין מה להפסיד"?

יש הטוענים: הרי כבר עתה המצב קשה ביותר בכמה עניינים יסודיים - היחס ללומדי התורה, המצב הביטחוני, הפגיעה בהרתעה ועוד. אם כן, מה כבר יכול להיות גרוע יותר? מדוע יש לחשוש מתוצאה אחרת של הבחירות?

אולם טענה זו אינה עומדת במבחן ההיגיון.

העובדה שהמצב הנוכחי חמור אינה מלמדת שלא ייתכן מצב חמור ממנו.

גם כאשר קיימות בעיות קשות, עדיין יש הבדל עצום בין המציאות הנוכחית לבין צעדים נוספים העלולים להחריף אותה. בענייני ביטחון, למשל, יש לבחון לא רק את הכשלים הקיימים, אלא גם את ההשלכות האפשריות של מדיניות חלופית. וכן בענייני החינוך, לימוד התורה,

זהותו היהודית של עם ישראל ושאר העניינים העומדים על הפרק.

אין צורך להסתפק בהשערות. אפשר לבחון את התוכניות וההצהרות הפומביות של הרשימות השונות, את מעשיהן בעבר ואת יכולתן המעשית לממש את הצעותיהן.

גם מי שסבור שהמצב הנוכחי חמור ביותר, אינו יכול להסיק מכך שלא תיתכן החמרה נוספת. וכשם שאין החשש מפני העתיד מצדיק את מעשי העבר, כך אין הכעס על מעשי העבר מוכיח שאין צורך לחשוש מפני העתיד.

4. האם קיימת "משנה אחרונה" של הרבי, שלפיה אסור להצביע לכל מפלגה שתמכה במסירת שטחים?

יש המבקשים ללמוד מדברי הרבי בשנת תש"נ, בעניין האיסור לנהל משא ומתן על מסירת שטחים מארץ ישראל, כי קיימת הוראה מאוחרת המגבילה את ההוראות הקודמות בעניין הבחירות. ולדעתם, מכיוון שאין כיום מפלגה העומדת בדרישות אלו, יש להימנע לחלוטין מהצבעה.

מהו יסודה של טענה זו?

בדברי הרבי מי"ז ניסן תש"נ נאמר תוכן הדברים הבא: אסור לתמוך במפלגה המנהלת מו"מ עם הערבים ע"ד החזרת שטחים מאה"ק (יש"ע - יהודה, שומרון, עזה) להערבים במפלגה גם בעת בחירות, ואיסור תמיכה במנהיגי' בנוגע לארגון והקמת ממשלה... ועמדתי זו לא נשתנה כלל וכלל... ומכיון שלפי עניות דעתי -

בחירה במפלגה הנ"ל תגרום לפיקוח נפש, מוכרחני על פי שו"ע להביע דעתי עוד הפעם ולעורר עד"ז שאסור לבחור בהנ"ל.

אין ספק אפוא שמדובר בהוראה חמורה, המתייחסת גם להצבעה בבחירות, ואין מקום להתעלם ממנה.

אולם יש להבחין בין עצם ההוראה לבין המסקנות הנוספות שמבקשים להסיק ממנה.

ראשית, הרבי מתייחס למפלגה המנהלת משא ומתן על מסירת שטחים, ולתמיכה במנהיגיה. אין בדברים קביעה מפורשת שכל מפלגה שהייתה שותפה לממשלה כזו, אף אם התנגדה למהלך, נכללת בהכרח באותו איסור. כדי לקבוע זאת יש צורך בבירור נוסף של היקף ההוראה.

שנית, גם אם נקבל שקיימת הגבלה חמורה על האפשרות להצביע לרשימות מסוימות, עדיין אין בכך הוראה להימנע מהשתתפות בבחירות בכלל.

הרי במשך השנים חוזר הרבי ומורה על חובת ההשתתפות בבחירות, ומדגיש את הנזק שבהימנעות מהצבעה. כדי לקבוע שהוראה זו התבטלה, אין די בכך שנאמרה הוראה מאוחרת וחמורה בנושא נוסף. יש להוכיח שהרבי אכן התכוון לשנות את עצם חובת ההשתתפות.

ובכלל, גם המונח "משנה אחרונה" טעון בירור. לא כל הוראה מאוחרת מבטלת את קודמתה. ייתכן בהחלט שהוראה מאוחרת מוסיפה תנאי, מבהירה עניין מסוים או מתייחסת למציאות מיוחדת, בלי לבטל את הכלל שנקבע קודם לכן.

ומעניין לציין כי בדברי הרבי לשר משה קצב (בשנת תשנ"ב) הוא מזכיר שפעל להקמת ממשלת שמיר, ובה בעת מתבטא בחריפות שאם תימשך המדיניות שעליה הוא מתריע, יפעל בכל כוחו לפירוק הממשלה. הרי שהתמיכה בממשלה אינה בלתי מותנית, אך אין בדברים הוראה להימנע מהשתתפות בבחירות לכנסת.

המסקנה: דברי הרבי בעניין שלמות הארץ מחייבים התייחסות חמורה ביותר גם בהקשר של הבחירות. אולם אין להסיק מהם, ללא מקור נוסף, הוראה כללית שלפיה יש להימנע מהצבעה כאשר אין רשימה המתאימה בשלמות לכל הדרישות.

(דברי הרבי מי"ז ניסן תש"נ - דברי משיח תש"נ חלק ג עמ' 309; דברי הרבי לשר משה קצב - י' שבט תשנ"ב).

5. האם עדיף להצביע לרשימה שלא תעבור את אחוז החסימה, כדי להביע מחאה?

יש הטוענים שכאשר אין רשימה המתאימה בשלמות להשקפת הבוחר, מוטב להצביע לרשימה קטנה המבטאת את עמדתו, אף אם סיכוייה לעבור את אחוז החסימה נמוכים. בדרך זו, לטענתם, יוכל לפחות להביע מחאה על דרכן של הרשימות הגדולות.

אולם לכאורה יש להקשות על סברה זו מדברי הרבי עצמו.

בהוראותיו בעניין הבחירות מדגיש הרבי לא רק את עצם חובת ההצבעה, אלא גם את הצורך להרבות את כוחן של

הרשימות המתאימות, עד כדי ההדגשה שלא ילך לאיבוד אפילו קול אחד.

משמעות הדברים היא שאין לראות בהצבעה רק אמצעי להבעת עמדה אישית, אלא פעולה שתכליתה להשפיע בפועל על תוצאות הבחירות.

והרי כאשר רשימה אינה עוברת את אחוז החסימה, קולותיה אינם מעניקים לה ייצוג בכנסת. נמצא שהבוחר אמנם הביע את מחאתו, אך מבחינת חלוקת המנדטים לא השיג באמצעות הצבעתו ייצוג לרשימה שבה בחר.

אמנם יש להבחין בין רשימה קטנה שסיכוייה לעבור את אחוז החסימה ממשיים, לבין רשימה שאין לה סיכוי סביר לכך. כמו כן, אין לשלול את עצם הערך הציבורי שבהבעת מחאה.

אולם **כאשר מבקשים להכריע על פי הוראות הרבי, אין די ברצון להביע מחאה, ויש להביא בחשבון גם את התוצאה המעשית של ההצבעה.**

בפרט כאשר הרבי מדגיש שלא יאבד אפילו קול אחד, קשה לבסס על הוראותיו גישה המתעלמת במכוון מן האפשרות שהקול לא יביא לייצוג בכנסת.

אין בכך קביעה שכל הצבעה לרשימה קטנה אסורה, אלא הדגשה שהסיכון לאובדן הייצוג הוא שיקול מהותי, שאין להתעלם ממנו.

(אגרות קודש ח"ד ענמ' שמה).

לחידודי

חידה שבועית

עיינו במדור 'לאתבא' (בהמשך עמוד זה). והנה חידה חדשה: כיצד יתכן מקרה נוסף שאחד צריך לחזור והשני לא, כאשר לשניהם יש יין בבית?!

לאתבא

פתרון החידה הקודמת

שני אנשים התפללו תפילת ערבית של מוצאי שבת, ושניהם שכחו לומר "אתה חוננתנו".

למרות זאת, האחד יצא ידי חובת תפילה, ואילו השני חייב לחזור ולהתפלל!

הכיצד?!

תשובה: לאחד יש יין בביתו, ולכן יכול לסמוך על ההבדלה שעל הכוס ואינו חוזר, ואילו לשני לא יהיה יין היום ולא יוכל להבדיל ולכן צריך לחזור.

(אדה"ז רצד, ד)

אודות הפרויקט

בקבוצת 'נושא שבועי בהלכה' נשלחת מידי שבוע סקירה על נושא הלכתי **במשנת רבותינו נשיאינו.**

נכון להיום, הנושאים נשלחים ליותר מ-**1150** מנויים, במספר דרכים.

הנושאים הנשלחים כאן עולים בסמיכות לפרסומם לתיקיית ה'גוגל דרייב'.

למעבר לתיקייה ניתן ללחוץ כאן.

להצטרפות לקבוצה **וכן להקדשות** - נא לשלוח הודעה למספר: 0584970774.

ניתן לקבל את הקובץ גם דרך המייל בכתובת:
boruchy770@gmail.com